

Kestävät ja innovatiiviset julkiset hankinnat

Kestävät ja innovatiiviset pilaantuneiden maiden kunnostukset -työpaja
13.11.2018

KEINO

KESTÄVIEN JA INNOVATIIVISTEN
JULKISTEN HANKINTOJEN
VERKOSTOMAINEN OSAAMISKESKUS

Katriina Alhola, SYKE

Esityksen sisältö

- Mikä on KEINO?
- Mitä ovat kestävä ja innovatiiviset julkiset hankinnat?
- Miten ne liittyvät pilaantuneisiin maihin?

MIKÄ ON KEINO-OSAAMISKESKUS?

- Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus **KEINO on osa hallitusohjelman toteutusta**, jonka toimintaa ohjaa ja rahoittaa Työ- ja elinkeinoministeriö.
- **KEINO tukee ja auttaa julkisia hankkijoita** kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittämisessä.

KEITÄ ME OLEMME?

Osaamiskeskus aloitti toimintansa 1. maaliskuuta 2018.

Osaamiskeskuksen muodostavat Motiva, Suomen Kuntaliitto, VTT, Business Finland, SYKE, Hansel, KL-Kuntahankinnat ja Sitra.

Toiminnan painopistealueet

- Julkisten hankintojen strateginen johtaminen
- Julkisten hankintojen vaikuttavuuden lisääminen
 - Tulosperusteiset hankinnat
 - Julkisen hankinnan tulosten arviointi ja mittaaminen
- **Julkisten hankintojen tilaajaryhmät / kehittäjäryhmät**
- Kestävien hankintojen edelläkävijäyhteistyö (Green Deal -sopimus)
- Julkisten hankintojen alueellinen yhteistyö ja -tuki (muutosagentit ja muutosalumnit)
- Kestävien ja innovatiivisten hankintojen hankintaosaamisen kehittäminen
- Julkisen hankintatoiminnan kansainvälisyys

Miksi hankintojen kehittäjäryhmä?

Vaikuttavuus

PIMA-hankinnoilla on merkittäviä ympäristö- ja kustannusvaikutuksia. Hyvien ratkaisujen hankkiminen ohjaa markkinoita kestävään suuntaan.

Vertaistuki ja yhteistyö

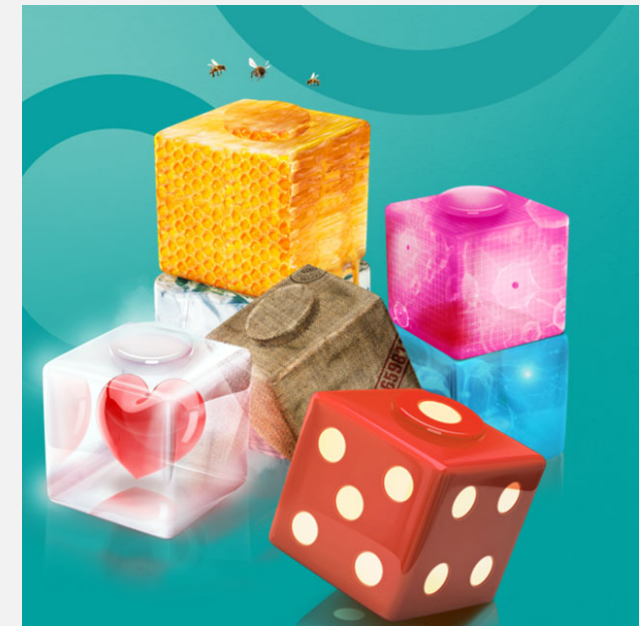
Hyvistä käytännöistä ja muiden kokemuksista opitaan! Kaikkea ei tarvitse tehdä yksin!

Asiantuntija-apu

Hankkijat saavat apua KEINO –osaamiskeskukselta hankinnan suunnitteluun, valmisteluun ja läpivientiin sekä arvioinnin kehittämiseen.

Näkyvyys

Edelläkävijähankkijat toimivat esimerkinnäyttäjinä muille kotimaassa ja kansainvälisesti.

Mitä ovat kestävät julkiset hankinnat?

- Kestävät hankinnat tarkoittavat **kestävän kehityksen** keskeisten teemojen (ympäristö, sosiaaliset näkökulmat, taloudellisuus) **tavoitteiden liittämistä hankintaan ja näitä tukevien hankintakriteerien käyttöä hankintaprosessissa.**

(Testa ym., 2016; Igarashi ym., 2015; Alhola, 2012; Michelsen & de Boer, 2009; Swanson ym., 2005; Siemens, 2003; Erdmenger, 2003).

- Kestävien hankintojen avulla voidaan **vähentää ympäristövaikutuksia, lisätä sosiaalista hyvinvointia, saavuttaa kustannushyötyjä**, hankkia ympäristönäkökulmasta markkinoiden parhaimmiston kuuluvia tuotteita, sekä ohjata toimitusketjua kestävämpään suuntaan.

(Roman, 2017; Chia-rini ym., 2017; Testa ym., 2016; Walker & Brammer, 2009; Carter & Dresner, 2001; Min & Galle, 1997).

YMPÄRISTÖVASTUU

- Hankintojen keskeisiä tavoitteita ovat energia- ja materiaalitehokkuuden parantaminen, kasvihuonekaasupäästöjen pienentäminen sekä haitallisten aineiden käytön ja päästöjen vähentäminen hankintojen avulla.
- Hankinnan ympäristötavoitteet ja -kriteerit voivat liittyä esimerkiksi uusiutuvan energian käyttöön, energiatehokkuuteen, vähähiilisyteen, materiaalivalintoihin, jätteen määrän vähentämiseen ja materiaalien kiertoon.

KEINO

KESTÄVIEN JA INNOVATIIVISTEN
JULKISTEN HANKINTOJEN
VERKOSTOMAINEN OSAAMISKESKUS

TALOUDELLINEN VASTUU

- Hankinta huomioi terveen kilpailun ja laillisen yrittäjyyden, sekä turvaa julkisten palvelujen maksupohjan säilymisen.
- Taloudellisia näkökulmia ovat esimerkiksi terveen kilpailun tukeminen, harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuminen, sekä verojen ja muiden maksujen kertymisen turvaaminen.

KESTÄVÄT JULKISET HANKINNAT

SOSIAALINEN VASTUU

- Tavaroiden ja palveluiden tuottamisessa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja työelämän perusoikeuksia.
- Sosiaalisen vastuun tavoitteita ja kriteerejä ovat esimerkiksi esteettömyys ja saavutettavuus, työllisyysmahdollisuuksien ja ihmisarvoisen työn edistäminen, ihmisoikeuksien ja työoikeuksien noudattaminen sekä pk-yritysten osallistumisen mahdollistaminen ja eettisen kaupan näkökulmat.

Hankintalaki (1397/2016) mahdollistaa kestävät hankinnat (1.1.2017) >>> hankintakeino.fi

- Kestävyyšnäkökulma on kirjattu **lain tavoitteisiin**
 - **edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä**
 - hankintoja voidaan toteuttaa **mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen**
- **Ennen hankintamenettelyn aloittamista** hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten
- Kestävyyšnäkökohdat voidaan ottaa huomioon **kaikissa hankintamenettelyn vaiheissa**:
 - Soveltuvuusvaatimuksissa
 - Teknisissä eritelmissä
 - Vertailuperusteissa
 - Sopimusehdoissa
- Hankkija voi vaatia tiettyä **ympäristömerkkiä** näytöksi siitä, että hankinnan kohde vastaa vaadittuja ympäristöominaisuuksia, sosiaalisia ominaisuuksia tai muita ominaisuuksia (72 §)
- **Ympäristöasioiden hallinta ja laadunvarmistaminen** (90 §)
- Hankintayksikkö voi käyttää hankinnan kustannusten arvioimisen perusteena **elinkaarikustannuksia**. (95 §)

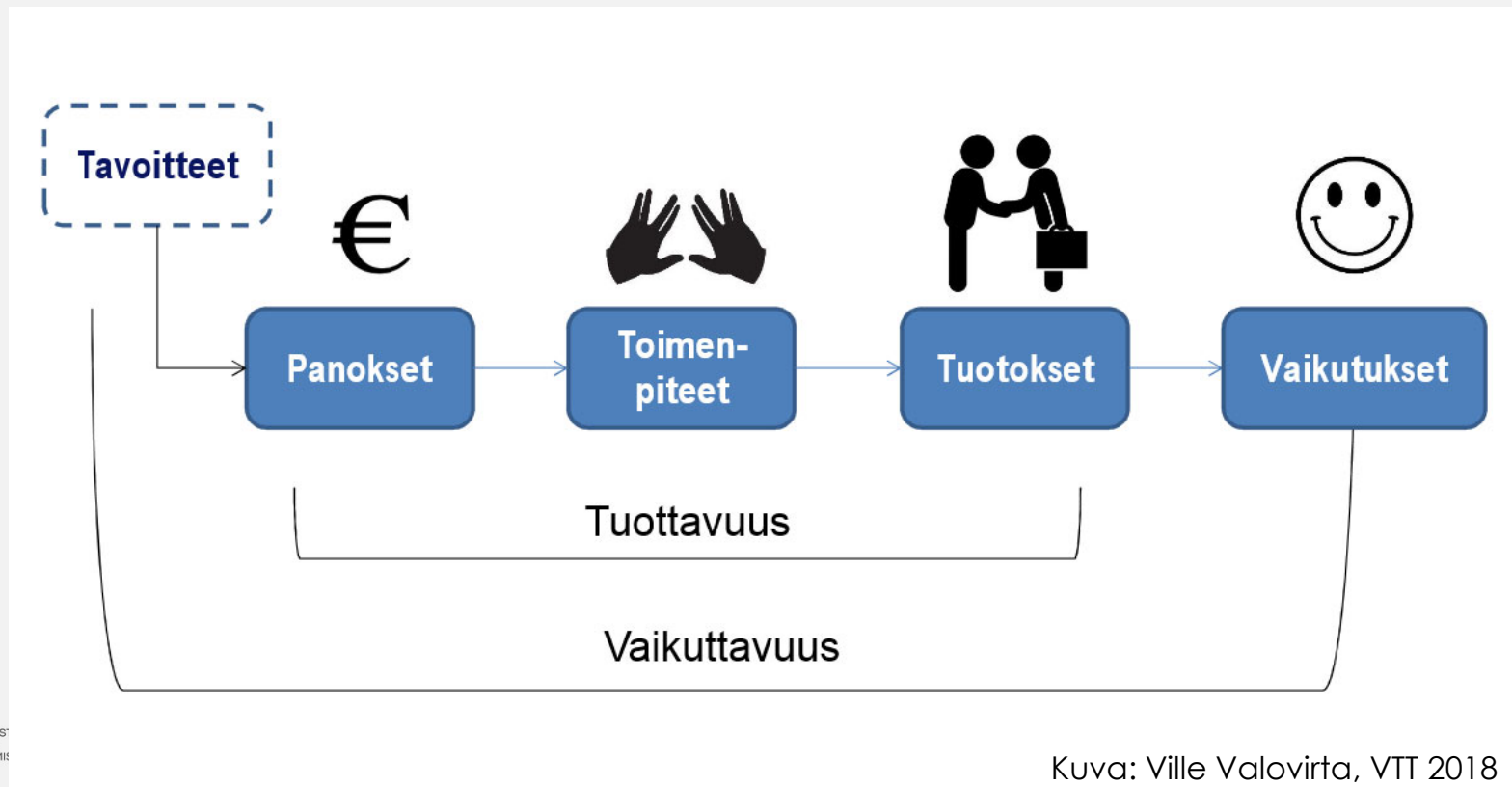
Miksi tarvitaan innovatiivisia hankintoja ja mitä ne ovat?

»» hankintakeino.fi

- Julkisen sektorin tavoitteena on tuottaa korkealaatuisia julkisia palveluita.
- Innovaatiot ovat tärkeitä, jos niiden avulla voidaan parantaa julkisten palveluiden tuottavuutta, laatua, kestävyyttä ja vaikuttavuutta.
- Innovatiivisilla julkisilla hankinnoilla on:
 - Yhteiskunnallisia vaikutuksia
 - Yritysvaikutuksia

"Innovatiivinen hankinta on uuden tai merkittävästi parannetun tuotteen tai palvelun hankinta, jolla parannetaan julkisten palveluiden tuottavuutta, laatua, kestävyyttä ja/tai vaikuttavuutta."

Julkisilla hankinnoilla on vaikuttavuutta

Miksi PIMA-sektorin hankinnat ovat merkittäviä? hankintakeino.fi

- Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden kunnostus- ja muita riskinhallintatoimia käynnistetään Suomessa vuosittain noin 250–300 alueella.
- Hankkeisiin käytetään vuosittain 50–100 miljoonaa euroa.
- Pilaantuneen maan poisto kaivamalla ja korvaaminen puhtailla maa-aineksilla on yleisin kunnostusmenetelmä (yli 90 %:ssa kunnostettavista kohteista).
- Kunnostushankkeissa syntyy vuosittain 1-2 miljoonaa tonnia pilaantuneeksi luokiteltavaa maa-ainesjätettä, jotka päätyvät pääosin loppusijoitettaviksi tai hyödynnettäviksi kaatopaikoille tai erillisille pilaantuneiden maa-ainesten käsittelyalueille eikä niitä juurikaan puhdisteta ja palauteta kiertoon.
- Tavoitteena edistää kestävien riskinhallintaratkaisujen ja kiertotaloutta palvelevien toimintamallien osaamista, tarjontaa, käyttöönottoa ja kansainvälistä vientiä pilaantuneiden maa-alueiden toimintasektorilla.

Miksi PIMA-sektorin hankinnat ovat merkittäviä?

- Kunnostushankkeiden lisäksi rakentamisessa syntyy jopa 20–30 miljoonaa tonnia ylijäämämaita, joista suuri osa päättyy maankaatopaikoille.
- Usein maankaatopaikat ja käsittelyalueet sijaitsevat kaukana taajamien rakentamiskohteista, mikä lisää maa-ainesten kuljetusmatkoja, liikennemääriä ja kustannuksia, sekä ympäristöpäästöjä ja sosiaalisia haittoja.
- Ylijäämämaiden ja pilaantuneiden maa-ainesten korvaaminen maa-ainesten ottoalueilta tuodulla neitseellisellä maa- ja kiviaineksella kuluttaa lisäksi uusiutumattomia luonnonvarantoja ja lisää entisestään kuljetusten määrää ja niistä aiheutuvia haittoja.

-> **Tavoitteena pilaantuneiden maa-ainesten lajittelun, käsittelyn ja hyötykäytön lisääminen.**

-> **Tarvitaan kunnostuskäytäntöjä ja -menetelmiä, jotka edistävät kiertotalouden periaatteiden toteutumista.**

Mitä JULKINEN HANKKIJA voi tehdä?